

Leszky András bácsi Moha-meséje

Csiripiszli neveli kisöccsét

Körülbelül tizenkét esztendőskoromban így szólt hozzám a nyolcéves Csiripiszli: „Légy szíves, Moha, mondd meg nekem, mit tegyek, hogy szót fogadjon nekem a kisöcsém! Hiába könyörgök neki, hogy ne lármázzon, ha tanulok. Hiába szidom, hogy ne torkoskodjon, ne hazudozzon. Lármázik, torkoskodik, hazudozik újból és újból.” Akkoriban már egész Törpeháza tudta rólam, hogy szívesen tanítgatom a kistörpéket a jóra, ezért fordult hozzám Csiripiszli is. Örültem a feladatnak, és így válaszoltam: „Átmegegyek hozzátok valamelyik délután, és megfigyelem, mi a baj.” Csiripiszli persze azt hitte, hogy majd beállítok: „Itt vagyok, jöttem megfigyelni!” Ezt azonban nem tehettem. Kályhás nyugodtan beállíthat így, mert a kályha ugyanúgy füstöl vagy rosszul ég akkor is, ha figyelik. Az emberek azonban akarva-akaratlan másképp viselkednek, ha tudják, hogy figyelik őket. Ezért hát beszóktam hozzájuk ebédidőben, beosontam a fiúk szobájába, és bebújtam az egyik ágy alá. Félhomályban volt az ágy, észrevétlenül ki is leskelődhettem alóla.

Egyszerre csak bejött Csiripiszli meg a kisöccse, Füstöcske. Csiripiszli egy kistányért is hozott, rajta nagy szelet torta. Föltette az egyik szekrény tetejére, és így szólt: „Most nem hagyom az asztalon, nehogy megint azt hazudhasd, hogy azt hitted, a tiéd. A torta az én szekrényemen van, az enyém. Te megetted a magad adagját, ehhez tehát semmi közöd, értetted?”

Füstöcske nem válaszolt. A vasújtját szedte elő nagy buzgalommal, és már állította is össze a síneket a szőnyegen. Iskolába még nem járt, öt és fél éves lehetett. Csiripiszli leült az asztalkájához: „És ma már csönd legyen, amíg tanulok! A vasúttal

játszhatsz, az nem zavar, de ne-hogy kiabálj!” A vonatocska már száguldott körbe a sínen, és Csiripiszli félhangosan olvasni kezdte: „Magyarország legnagyobb városai...” Füstöcske meg énekelni kezdte: „Megy a gőzös, megy a gőzös Kanizsára...” Csiripiszli ráüvöltött: „Füstöcske! Mit mondtam éppen most?” „Hogy ne kiabáljak. Én nem is kiabálok, hanem énekelek.” „Az ének is zavar! Lehet ját-

szani a vasúttal éneklés nélkül is!... Magyarország legnagyobb városai Budapest, Miskolc, Szeged...” Füstöcske felhúzta a mozdonyt, és kiáltotta: „Beszálás Budapest, Miskolc, Szeged felé!” Csiripiszli bömbölt: „Hát mégis kiabálsz?!” „Azt mondtad, játszhatom a vasúttal. A beszálás a játékhoz tartozik.” „Azt se kiabáld, ami a játékhoz tartozik!” „Jó, akkor csak énekelem: *Elöl ül a Csiripiszli, / és nagyon prüszköl, / mert orrába száll / a füstöcske.*”

Csiripiszli felugrott: „Hívom édesanyát! Ő majd ad neked!” És kirohant. Füstöcske tüstént felállt, széket cipelt a szekrény mellé, és egymás után bekapta a tortaszelet tetejéről a három szem cukrozott fél diót. Gyorsan visszaült a vasút mellé, Csiripiszli meg berohant: „Sze-

rencsed, hogy nincs a konyhában édesanya! Elment valahová.” És ő is rögtön széket cipelt a szekrény mellé, meg nézte a tortaszeletet, és üvöltött: „Hová lett a három dió?” Füstöcske bámult: „Nincs rajta a három dió? Akkor Futribucska megette.” Futribucska a bátyjuk volt, tíz esztendőskor. Bámult most Csiripiszli is: „Hát már hazajött a labdázásból?” „Hazajött, csak még hátrament húzódkodni a kertbe.” Ebben a pillanatban felhangzott az utcán Futribucska kiáltása: „Szervusztok! Most már bemegyek tanulni!” És nyílt a kapu. Csiripiszli Füstöcskére meredt: „Hát ez rettenetes! Úgy hazudsz, mintha könyvből olvasnád!” Felpattant az ajtó, és berontott Futribucska: „Most aztán csönd legyen, gyerekek, tanulok!” Csiripiszli viszont úgy gondolta, hogy órá meg ennyi hercehurca után ráfér egy kis pihenés. Könyve fölött könyökölt ugyan, de Füstöcske játékát nézte. A kicsi felhajtotta a szőnyeget, és a deszkapadlón futtatta a mozdonyt. Csiripiszli egyszerre csak felugrott: „Nem úgy, te buta! Nem keresztben, hanem hosszában a deszkákon!” Leguggolt, és máshová tette a mozdonyt: „Nézd meg, itt milyen jól fog szaladni!” És kiáltotta: „Beszálás Budapest, Miskolc, Szeged felé!” Futribucska ráüvöltött: „Nem hallottad, mit mondtam? Tanulok!” Néhány perc múlva Csiripiszli énekelni kezdte: „Megy a gőzös, megy a gőzös Kanizsára...” Futribucska hozzávágta a magára maradt földrajzkönyvet: „Ha énekelni akartok, menjetek a konyhába!” A két vasutas összenézett. Úgy látszott, tetszik, nekik az ötlet. Csiripiszli kuncogva sügta Füstöcskének: „Kárpótolnom is kell magam a dióért.”

Kileskelődtek az ajtón, aztán huss, kiosontak. Néhány perc csöndben telt el, Futribucska tanult. Egyszerre csak csörrenés

hallatszott kívülről, és Füstöcske ijedten beszaladt. De nem lehet túlságosan ijedt, mert tüstént széket cipelt a szekrényhez, megette a tortaszületet, s mire Csiripiszi berohant, már szaladt is a gőzös a padlódeszkán. Lezöttent a pályatest mellé Csiripiszi is, és folytatta, amit félbehagyott: *Elöl ül a Csiripiszi! / De jó befőtt, / de jó befőtt / a ribizli.* Futribucska szétnézett újabb odavágható tárgy után, de nyílt az ajtó, és édesanyjuk jött be komoly arccal: „Melyikötök járt most a kamrában?” A masiniszta ismét összepillantottak, aztán Csiripiszi így szólt: „Még csak a konyhában sem voltunk! De hallottunk az előbb valami zörgést. Talán Cirmos járt a kamrában.” Édesanyjuk nézte őket egy ideig, aztán sóhajtott, és ezt kérdezte Csiripiszlitől: „Te már megtanultad a leckédet?” Csiripiszi talpra ugrott: „Még nem. Most tanulom. Csak megmutattam valamit Füstöcskének.”

Édesanyjuk kiment, Csiripiszi meg visszaült az asztalkájához, vitte a padlóról a földrajzkönyvet is. Füstöcskének pedig alighanem a földrajzkönyvről eszébe jutottak a városok, és ismét harsányan hirdette: „Beszállás Budapest, Miskolc, Szeged felé!” Futribucska befogta a fülét, Csiripiszi viszont üvöltött: „Csend legyen! Nem látod, hogy tanulok?!” De egy-két perc múlva felállt, és cipelte a széket a szekrényhez. És felcsattant megint a kiáltás: „Füstöcske! A torta!” Füstöcske odaszaladt, és ijedten nézte az üres tányért: „Nincs meg a torta?” És nézegetni meg mutogatni kezdett Futribucska felé. De Csiripiszi csak legyintett, és most már kitört: „Nahát, Füstöcske! Rettenetes, hogy te mekkora gazember vagy! Már igazán nem tudom, mit csináljak, hogy ne rosszkodj többé!”

Ekkor kibújtam az ágy alól, és nevettem: „Dehogyanem tudod! Egyszerű ügy ez, Csiripiszi! De ha kijössz velem, meg is mondhatom.” Futribucska és Füstöcske meglepetten bámulta, hogy az ágy alól kerül elő a vendég, Csiripiszi meg elvörösödve jött utánam kifelé. Odakint a szemébe néztem: „Ha csakugyan nem

tudnád, nem vörösödtél volna el. De halljad hát! Ha azt akarod, hogy csöndben legyen Füstöcske, amikor tanulsz, te is légy csöndben, amikor Futribucska tanul! Ha azt akarod, hogy a tányéron hagyja a tortát, te se torkoskodjál a kamrátkban! És ha azt akarod, hogy mindig csak igazat mondjon, akkor te is mondj mindig igazat! De úgy gondolom, tudod te mindezt nélkülüm is.”

Ekkorára már leküzdötte zavarát, és gúnyosan mosolygott: „Persze, hogy tudom. Ez az a bizonyos 'jó példa'. Mondogatják eleget, hogy adjak jó példát az öcsémnek, már a könyökömön jön ki. Csakhogy neki akkor is szót kellene fogadnia nekem, ha nem adok jó példát. Ezért kérdeztelek én meg téged, Moha! Nem azért, hogy te is a jó példát

tanácsold.” Most már kezdett érdekesebb lenni az ügy. Lassan, meggondoltan ejtettem a szót: „Tehát azt kérdezed tőlem, miként tehetnéd jó magaviseletűvé Füstöcskét anélkül, hogy te magad is jó magaviseletű légy.” „Azt kérdezem.” Elgondolkoztam: „Ilyesféle nevelésben nem vagyok jártos. De tudok valakit, aki majd megmondja neked, mit tégy.”

Két nap múlva, vasárnap délután beállítottam a kertjükbe: „Csiripiszi! Füstöcske! Gyertek velem, lemegyünk a cirkuszba!” Boldogan ugrottak. Csiripiszlinek eszébe sem jutott, hogy utunk kapcsolatban lehet azzal, amiről legutóbb beszélgettünk. A vándorcirkusz, amely ekkor táborozott a völgybeli falucska végén, nagyobb volt,

mint a többi, még oroszlánt is hirdetett a falragasz. Elaggott és egykedvű volt az oroszlán, arra gondolt az ember, hogy tolokosziból noszogatták ki a porondra, de mégiscsak oroszlán volt, és – bár unottan és szomorúan, de – megtette mindazt, amit a cirkuszi oroszlánok tenni szoktak: gömbre állt és görgette maga alatt, karikán ugrott át, égő fáklyát tartott a szájában.

Amikor véget ért az előadás, hátraveztem a két fiút a cirkuszi kocsi közé, és megkérdeztem valakitől: „Hol találjuk az oroszlánszelídítő bácsit?” Csiripiszi nagyot nézett: „Mit akarsz tőle?” Mentünk a kocsi felé, s közben magyaráztam: „Ő az, akiről beszéltem neked; aki tudja, miként lehet nevelni jó példa nélkül is.” Csiripiszi megdöbbenve bámult rám. Tudta ugyanis, mint minden kistörpe, hogy nem azért gurítja az oroszlán a gömböt, mert udvariasan felkérték rá, nem szívésségből ugrik át a karikán, és nem azért tart égő fáklyát a szájában, mert nem bír a jókedvével. Mi erdei emberké, ismerjük az állatokat, jól tudjuk, milyen sok éheztetést kellett elszenvednie, és több korbácnak is cafatossá kellett kopnia a bőrén. Ekkor azonban úgy tettem, mintha nem érteném Csiripiszi megdöbbenését: „Miért csodálkozol? Hiszen láthatad, hogy a szelídítő bácsi nem adott jó példát az oroszlánnak. Sem a gömböt nem gurította maga alatt, sem a karikán nem ugrott át, sem fáklyát nem tartott a szájában. Akkor hát bizonyára valami egyebet csinált az oroszlánnal a jó példák helyett. Megkérdezzük tőle, mit csinált, hogy te is úgy nevelhesd Füstöcskét.”

Füstöcske, ha el nem kapom a karját, tüstént elszaladt volna. Az én karomat meg ugyanekkor Csiripiszi ragadta meg: „Ne boldozz, Moha! Ne menjünk tovább! Érték már mindet. Vagy ez..., vagy az...” Megfordultam, és hazafelé indultam velük. Füstöcske aggódva és ámuldozva nézegetett ránk: „Micsodákat beszéltek ti itt összevissza? Mi az, hogy 'vagy ez, vagy az'? Tudni szeretném!” Megsimogattam: „Majd mindent megmagyarázok, Füstöcske! Most az a fontos, hogy Csiripiszi tudja már, amit minden igazi, jó bátyának tudnia kell.”